

II BO‘LIM KINO

Sabohat XAYTMATOVA,
O‘zDSMI “San’atshunoslik va
madaniyatshunoslik” kafedrası
professori,
san’atshunoslik fanlari nomzodi

Nargiza SAIDBOYEVA,
O‘zDSMI san’at nazariyasi va tarixi:
kinoshunoslik mutaxassisligi
magistranti

O‘ZBEKISTON KINOSHUNOSLIGIDA OLIMA XANJARA ABULQOSIMOVANING TUTGAN O‘RNI

Annotatsiya. Maqolada O‘zbek kinoshunoslik fanining shakllanishiga ulkan hissa qo‘shgan birinchi o‘zbek kinoshunos olimasi Xanjara Abulqosimovaning hayot yo‘li, ilm-fandagi izlanishlari, pedagogik faoliyati va ilmiy merosi tahlil qilinadi. Mualliflar olimaning shaxsiy fazilatlarini, kasbiga bo‘lgan sadoqati va yosh iste’dodlarni qo‘llab-quvvatlashdagi o‘rniga to‘xtalib o‘tadi.

Kalit so‘zlar: O‘zbek kinosi, kinoshunoslik, milliy kino san’ati, ilmiy meros, hissa, badiiy madaniyat, kasb, pedagogika.

Аннотация. В статье анализируются жизненный путь, научные изыскания, педагогическая деятельность и научное наследие первой узбекской женщины-киноведа Ханжары Абулкасимовой, внесшей огромный вклад в становление узбекского киноведения. Авторы останавливаются на личных качествах ученой, её преданности профессии и роли в поддержке молодых талантов.

Ключевые слова: узбекское кино, киноведение, национальное киноискусство, научное наследие, вклад, художественная культура, профессия, педагогика.

Abstract. This article analyzes the life, research, teaching, and scholarly legacy of the first Uzbek female film scholar, Khanjari Abulkasimova, who made a significant contribution to the development of Uzbek film studies. The authors explore the scholar's personal qualities, her dedication to her profession, and her role in supporting young talent.

Keywords: Uzbek cinema, film studies, national cinematography, scientific heritage, contribution, artistic culture, profession, pedagogy.

Bugungi kunda Yangi O‘zbekistonda san’at va madaniyat sohalariga tegishli qator islohotlar olib borilmoqda. Jumladan, 2021-yil 7-apreldagi “Kinematografiya san’ati va sanoatini yangi bosqichga olib chiqish hamda sohani davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi PQ-6202-son Farmoni: O‘zbekiston Respublikasi Kinematografiya agentligi tashkil etildi

(sobiq “O‘zbekkino” milliy agentligi negizida). “O‘zbekfilm” kinostudiyasini zamonaviy yuqori texnologik moddiy-texnika bazasi bilan jihozlash belgilandi.

Milliy kinematografiyani rivojlantirish markazi va Kinematografiya arboblari ijodiy uyi tashkil etildi; 2021-yil 7-apreldagi “Kinematografiya sohasida davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish hamda soha vakillarining

erkin ijod qilishi uchun munosib sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5060-son Qarori: "Ipak yo'li durdonasi" Toshkent xalqaro kinofestivalini har yili o'tkazish an'anasi qayta tiklandi; Kinematografiya sohasida "Oltin Humo" milliy kino mukofotini har yili topshirish tizimi yo'lga qo'yildi; Milliy seriallar ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash uchun Davlat budjetidan alohida mablag'lar ajratilishi belgilandi; 2022-yil 2-fevraldagi "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-112-son Qarori: Kino va san'at xodimlarining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish, ularning uy-joy sharoitlarini yaxshilash choralari ko'rildi. San'at arboblarning xalqaro maydonlardagi ishtirokini davlat tomonidan moliyalashtirish mexanizmlari takomillashtirildi. 2023-yil 5-iyundagi PQ-179-son Qarori: "Milliy kinematografiyani yanada rivojlantirish hamda kinoteatrlar tarmog'ini kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida", 2023-yil 25-dekabrda PF-213-son Farmoni: "Madaniyat va san'at sohasini rivojlantirishning 2030-yilgacha bo'lgan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida", 2024-yil 19-yanvardagi PQ-31-son Qarori: "Kinematografiya sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida", 2024-yil 5-iyundagi PQ-210-son Qarori: "Kinematografiya sohasida "Tirik tarix" turkumidagi filmlarni yaratish chora-tadbirlari to'g'risida" (Ushbu qaror bilan 2024–2030-yillarga mo'ljallangan keng ko'lamli tarixiy filmlar yaratish dasturi tasdiqlangan), 2024-yil 22-oktabrdagi O'RQ-981-son Qonuni: "Kreativ iqtisodiyot to'g'risida", 2025-yil 14-yanvardagi PQ-18-son Qarori: "2025-yilda madaniyat, san'at va kino sohasini raqamlashtirish hamda kinoklastlar faoliyatini yo'lga qo'yishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" farmon va qarorlari qabul qilindi.

Nima uchun bunday muhim qaror va farmonlar belgilandi? Kino bir kunda juda keng auditoriyani o'ziga jalb qila oladigan san'at turlaridan biridir. Kino – bu shunchaki tomosha emas, u ma'naviy, ma'rifiy, mafkuraviy targ'ibot kuchiga ega. Bugungi kunda milliy kinoning asosiy g'oyasi "Uchinchi Renessans" poydevorini yaratish, milliy o'zlikni anglash va inson qadrini ulug'lash tamoyillariga asoslanadi. Davlatimiz rahbari tomonidan soha oldiga qo'yilgan ustuvor vazifalar va zamonaviy kinoshunoslik tahlillari asosida bugungi milliy kino g'oyasini quyidagi yo'nalishlarda tahlil qilish

mumkin:

Xalqimizning shonli tarixini, ayniqsa, buyuk tarixiy shaxslarning siymosini gavdalantirish orqali yosh avlodga vatanparvarlik va milliy g'urur tuyg'usini shakllantirish ko'zda tutilgan. Ayniqsa, muhimi, milliy qahramon, zamondosh o'zbek timsolini yaratish milliy kino san'atining bosh vazifasidir. O'z vaqtida, atoqli kinoshunos olim Xanjara Abulqosimova buni qayta-qayta ta'kidlagan edi.

Zamonaviy o'zbek kinosi markazida oddiy inson taqdiri, uning ichki kechinmalari va ijtimoiy muammolarga bo'lgan munosabati yotadi. Bu g'oya madaniyat va san'at sohasini rivojlantirishga oid qarorlarida ham o'z aksini topgan bo'lib, unda san'at xalqning ma'naviy ehtiyojlariga xizmat qilishi shartligi belgilangan.

Bugungi kunda kino mahsulotlari nafaqat ko'ngilochar vosita, balki yoshlarni yot g'oyalardan himoya qilish; oila muqaddasligi va an'anaviy qadriyatlarni targ'ib etish, jamiyatda bag'rikenglik va insonparvarlik muhitini mustahkamlash borasidagi ma'naviy kuch sifatida ko'rilmoqda.

Kino san'ati rivojlanishida bevosita kinoshunoslik ilmining o'rni beqiyos. O'z vaqtida o'zbek kinosi yuqoriga chiqqan davrida kinoshunoslik ilmi, nazariyasi bilan shug'ullangan, milliy kinoni cho'qqiga ko'targan, uning nazariy, ilmiy asoslari bilan faoliyat olib borgan olimlar izlanishlari muhim ahamiyatga ega.

O'zbek milliy kinosi tarixini o'rganish bosqichida, uning nazariy poydevorini yaratgan "J. Teshaboyev, X. Akbarov, B. Xasanov, M. Mirza-muhamedova, S. Xo'jayeva, V. Kosheleva, M. Zoxidov, S. Xaymatovalar orasida Xanjara Abulqosimovanning alohida o'rni bor" [1, 42–43-bb.]. U o'zbek ayollari orasida birinchi bo'lib kinoshunoslik sohasini tanlagan va butun umrini ushbu san'at turini tadqiq etishga, uni himoya qilishga va yosh avlodga o'rgatishga bag'ishlagan. Undan qolgan boy ilmiy meros va shogirdlarining xotiralari olimaning naqadar zukko, zehni baland, kamtarin, talabchan, qat'iyatli olim bo'lganidan dalolat beradi.

"Abulqosimova Xanjara Nosirovna 1934-yil 8-fevralda Toshkentda tug'ilgan. Uning ilmga bo'lgan ishtiyoqi uni o'sha davrning eng nufuzli bilim dargohlaridan biri – Leningrad davlat universitetiga yetakladi. 1958-yilda bu dargohning filologiya fakultetini tamomlagach, u O'zbekiston Fanlar akademiyasining "Til va adabiyot" institutida kichik ilmiy xodimi sifatida o'z faoliyatini boshladi.

¹ Izoh: buyuk navoiyshunos olim

Biroq taqdir uni kinoshunoslik olamiga yetakladi. Kunlarning birida institut rahbari Aziz Qayumov¹ yosh xodimlarning xonasiga chaqirtiradi. Suhbatda qatnashgan taniqli san'atkor Latif Fayziyev kinochilar uyushmasi tuzilayotganini aytadi. Kino nazariyasi bilan maxsus shug'ullanayotgan xodim yo'qligi bois, shu yerdagi yoshlar orasidan kinoshunos mutaxassis tayyorlash haqida fikr bildiradi. Institut rahbariyati shu soha mutaxassisligiga Xanjara Abulqosimovani munosib ko'rib, uni Moskvaga,

drama va melodrama janrlarini rivojlantirishdagi hissasi, aktyorlar bilan ishlash mahorati va milliy kinoda realistik tasvirni kuchaytirishga qaratilgan izlanishlari tahlil qilinadi. "Шыхрат Аббасов" (1982) monografiyasida zamonaviy o'zbek kinosining yirik vakili Shuhrat Abbosovning rejissyorlik mahorati, uning filmlaridagi psixologizm va inson taqdirining murakkab qirralarini ochib berishdagi uslubiy o'ziga xosliklari yoritilgan. "Kino Uzbekistana" (J.Teshaboyev, X.Abulqosimova, M.Mirzamuhammedova.

M.Mirzamuhammedova, J.Teshaboyev, X.Abulqosimova, S.Xaytmatova, N.Karimova (2008-yil).

San'atshunoslik instituti aspiranturasiga yuborishadi [2].

Bo'lajak olimaning yillar davomida orttirgan tajribasi va chuqur nazariy bilimlari o'zbek kino ilmining shakllanishiga asos bo'ldi. Uning kinoshunoslik va kinotanqidchilik faoliyati samarasi sifatida kitoblar, risolalar, ilmiy va publitsistik maqolalar, matbuotdagi ko'plab chiqishlar, televideniyaedagi ishtiroklar va turli kinodasturlarda faol qatnashuvlarni ko'rish mumkin. "Рождение узбекского кино" (1965) monografiyasi milliy kinematografiya tarixini tizimli o'rganishga bag'ishlangan ilk fundamental tadqiqotlardan biri bo'lib, unda 1920 yillardagi kino san'atining shakllanish jarayonlari, ilk ijodkorlar faoliyati va arxiv hujjatlari asosida ilmiy tahlil qilingan. "Наби Фаниев. Кинорежиссёр" (1969) risolasida o'zbek kinosining asoschilaridan biri Nabi G'aniyevning badiiy uslubi, uning filmlaridagi xalqchilik, folklor va milliy an'analarning qo'llanilishi hamda "Tohir va Zuhra" kabi durdona asarlarining yaratilish tarixi san'atshunoslik nuqtayi nazaridan tadqiq etilgan. "Юлдаш Арзамов. Кинорежиссёр" (1972) ijodiy ocherkida taniqli rejissyorning o'zbek kinosida

"O'zbekiston kinosi", 1985) jamoaviy nashrida kinematografiyaning barcha turlari – badiiy, hujjatli va multiplikatsion kinosining 80 yillarga qadar bosib o'tgan yo'li sarhisob qilinib, janrlar evolyusiyasi va yangi avlod ijodkorlarining badiiy izlanishlari qamrab olingan. "Кино и художественная культура Узбекистана" ("O'zbekiston kinosi va badiiy madaniyati", 1991) monografiyasi olima ijodining cho'qqisi hisoblanib, unda kino san'atining boshqa madaniyat turlari: adabiyot, teatr, tasviriy san'at, musiqa va hokazolar bilan uzviy bog'liqligi, integratsiyasi

va sintezi nazariy jihatdan mukammal asoslab berilgan. U Osiyo va Afrika mamlakatlari Toshkent xalqaro kinofestivali faoliyatida faol ishtirok etib, saralash komissiyalarida ishlagan, xorijiy filmlar namoyishlari yakunlari bo'yicha tahliliy maqolalar yozgan. Bu esa turli mamlakatlar o'rtasida madaniy aloqalarning rivojlanishiga xizmat qilgan.

San'atshunoslik institutida ko'p yillar davomida hamkasblari bilan yelkadosh bo'lib ishladi. Uni yaqindan bilganlar Xanjara Nosirovnani nihoyatda iste'dodli, hissiyotga boy va o'tkir notiqlik qobiliyatiga ega inson sifatida eslashadi.

"Xanjara Nosirovna hozir 93 yoshda bo'lar edilar... Xudo rahmat qilsin. Men ham San'atshunoslik institutida u kishi bilan uzoq yillar yonma-yon ishladim. U juda iqtidorli, hissiyotga boy, jarangdor ovozli va notiqlik san'atida mahoratli ayol edi. Turli kino anjumanlaridagi chiqishlari har doim yorqin va mazmunli bo'lardi. Biz soatlab filmlarni muhokama qilar, yangi nomlar va muvaffaqiyatlardan quvonar, muvaffaqiyatsizliklardan esa birga ranjir edik...

Xanjara Abulqosimova barchamizdan o'zining takrorlanmas hislati bilan ajralib turardi – u

o'zbek kinosini haddan tashqari yaxshi ko'rardi. O'z ishiga fidokorona, sadoqatli edi, yosh va iste'dodli ijodkorlarni ba'zan kinotanqidchilarning adolatsiz hujumlaridan himoya qilardi. Kino ijodkorlarga cheksiz hurmat va ehtirom bilan qarardi. U faoliyat qilishga imkon berilmagan Yusuf Roziqovning barcha ishlarini qat'iyat bilan himoya qilgan edi. O'shanda biz, deyarli barcha kinoshunoslar, institut konferensiyasida faol qatnashganmiz va bu tadbirga Yusuf Roziqovni ham taklif qilgan edik. Konferensiyada o'sha davr kinosining dolzarb muammolari ochiq-oydin muhokama qilingan.

X. Abulqosimova, S. Xaymatova (2010-yil).

Barcha kinorejissyorlar Xanjara Nosirovnani yaxshi ko'rishardi. Olima ko'p yillar dars bergan oliygoh yoshlari ham u kishini juda hurmat qilardi. Undan ta'lim olgan ko'plab shogirdlari ustozini hurmat bilan eslashadi. Uning ilmiy ishlarini, ayniqsa, tugallanmagan doktorlik dissertatsiyasining asosi bo'lgan *“Кино и художественная культура Узбекистана”* (*“O'zbekiston kinosi va badiiy madaniyati”*) monografiyasi mutaxassislar orasida juda mashhur. Rus tilida yozilgan ushbu noyob kitob o'zbek tiliga tarjima qilinishini kerak. Kino san'atini o'rganishga kirishgan yoshlar uchun bu asar O'zbekistonning zamonaviy kinoshunoslik va kinotanqidchilik ilmi uchun ajoyib manba bo'lib xizmat qiladi².

Yuqoridagi fikrlardan ko'rinib turibdiki, olim a'zbek kinosini shunchaki tadqiq etmagan, u kino olami bilan yashagan. Hamkasblari bilan o'tkazilgan soatlab davom etgan muhokamalar, yangiliklardan quvonish, muvaffaqiyatsizliklardan kuyunish – ulug' ustozdan meros bo'lib qoldi.

Xanjara Nosirovnaning o'zbek kinoshunosligidagi o'rni shundaki, u shunchaki tomoshabin emas edi, balki o'zbek kinosining vijdoni edi. Shuning uchun uni o'z davrining ustalari doim

ardoqlagan. Yosh va iste'dodli ijodkorlarni hamisha ayollarga xos, onalarga xos himoya qilar, ba'zan adolatsiz tanqidchilarning hujumlariga uchragan yosh rejissyorlar uchun haqiqiy qalqon bo'lgan, “boshqacha” fikrlaydigan, tushunilishi qiyin bo'lgan ijodkorlarni ham tushunishga harakat qilgan. U yosh va “noan'anaviy” fikrlovchi rejissyorlarni himoya qilganida quyidagi fikrni ilgari surganligi o'z tadqiqotlarida ko'rinadi: *“Iste'dodni qoliplarga solish – uni o'ldirish bilan barobardir. Biz yoshlarning xatolaridan emas, balki ularning o'tmas va zerikarli bo'lib qolishidan qo'rqishimiz kerak.”*

Xanjara Abulqosimova o'zbek kinosining yirik namoyandalari ijodiga ham befarq bo'lmagan va ularni ilmiy jihatdan asoslab bergan: Ali Hamroyevning “Yettinchi o'q” filmidagi milliy kolorit va dinamikani yuqori baholagan. Hamroyevning uslubidagi vizual go'zallikni (ayniqsa, tabiat va inson uyg'unligini) o'zining madaniyatshunoslik nazariyasiga misol qilib keltirgan. Shuhrat Abbosov ijodini milliy dramaturgiya va xalqchilik masalasida o'zbek kinosining oltin poydevori deb bilgan. Uning filmlaridagi “odamiylik” falsafasini tadqiq qilgan. O'zbek kinosidagi ilk ayol rejissyorlardan biri sifatida, Qamara Kamolovanning lirik va psixologik olamini juda nozik tushungan. Olima uning filmlaridagi ayol qalbi iztiroblarini professional tahlil qilgan. Zulfiqor Musoqovning ilk ijodiy yillaridagi “Abdullajon” yoki “Kichkina tabib” kabi filmlarida aks etgan o'zbekona yumorni va absurdni san'atshunos sifatida qo'llab-quvvatlagan.

X. Abulqosimova chuqur analitik tafakkurga ega edi. Uning filmlar tahlili badiiy tafakkur, badiiy ifoda va filmning badiiy tuzilmasiga chuqur kirib borishi bilan ajralib turardi. U rejissyorlikni mukammal bilgan, operatorlik san'atini tushungan, ssenariyni tahlil qila olgan va kino dramaturgiyasi asoslarini chuqur anglagan. Ssenariy ustida ishlash bosqichidayoq u kuchli g'oya va ijodiy hamjihatlik kelajakdagi film muvaffaqiyatining asosiy omili ekanini anglagan. Ko'pincha u suratga olish ishlari boshlanishidan avval ham rejissyorlarga professional maslahatlar berar, uning fikriga ko'plab ijodkorlar quloq solardi.

Uning pedagogik faoliyati bo'lajak rejissyorlar, operatorlar, kino rassomlari va bastakorlar uchun muhim bilimlarni yetkazishga qaratilgan edi.

Xanjara Abulqosimovanning o'zbek kinoshunosligi ilmida alohida o'rni bor. Ayniqsa, O'zbekiston kinosi tarixi va nazariyasini tadqiq etgan mutaxassis zamonaviy jarayonda ham juda faol, yangi ishlangan filmlarning yutuq va

² Xaymatova S.A. Shaxsiy xotiralaridan.

kamchiliklarini doimo boricha kinoijodkorlarga ayta olar, bu jihatdan sira istihola qilmasdi. Uning teran fikri, keng mushohadasi orqali filmlar o'zining xolis bahosini olardi. E'tiborlisi, Xanjara Abulqosimova mavjud kamchiliklarni qay yo'sinda bartaraf etish bo'yicha o'z maslahatlarini ham ayammasdi. Shu bois, uning fikrlari, ayniqsa, rejissyorlarga qimmatli hisoblanardi.

Kinotanqidchi bo'lishiga qaramay, yaxshi filmni maromiga yetkazib olqishlardi, o'ziga xos jihatlarini e'tirof etardi.³

Olimaning ilm yo'lidagi izlanishlari bugungi kundagi o'zbek kinosida ham ko'rinadi. Uning prinsiplarga mos keladigan rejissyor: Ayub Shahobiddinovning "Rangsiz tushlar" filmida so'zlar juda kam, lekin tasvir va ranglar katta rol o'ynaydi. Xanjara Nosirovna kinoda ramziylik va metaforani yaxshi ko'rardi. "Yakshanba" (Rejissyor: Shokir Xoliqov) yangi avlod kinosi o'zining sokinligi va detalga e'tibori bilan ajralib turadi. Chol va kampirning oddiy hayoti orqali avlodlar almashinuvi ko'rsatilgan. Kinoshunos olima o'z vaqtida *"oddiy narsalardagi buyuklikni ko'rish – haqiqiy kinoshunoslik mahoratidir"* deb hisoblardi. Agar u kishi bugun hayot bo'lganida, shubhasiz, Yolqin To'ychiyevning falsafasini, Umid Hamdamovning psixologizmini va Shokir Xoliqovning realizmini eng birinchi bo'lib tushunib yetgan va ularni adolatsiz tanqidlardan himoya qilgan bo'lardi.

Olima uzoq yillar davomida san'at oliygohlarida dars berib, yuzlab shogirdlarni tarbiyaladi. Uning darslari faqat nazariya emas, balki jonli muloqot va san'atga muhabbat darsi edi. Bugungi kunda o'zbek kinoshunosligida o'z o'rniga ega bo'lgan Sabohat Xaytmatova, Nigora Karimova, Xafiza Niyozova kabi ko'plab olimalar Xanjara Nosirovna barpo qilgan ilmni yangi kadrlarga, yosh tadqiqotchilarga, ijodkorlarga munosib taqdim qilishmoqda. O'zbek kinoshunosligida tahlil va tanqidiy yondashuvlar X.Abulqosimova tomonidan poydevor qilib qo'yilgan bo'lsa, S.Xaytmatova o'zining "Kino tanqidi va tahlili" (2019) asarida ushbu an'analarni zamonaviy pedagogik va ilmiy metodlar bilan boyitgan.

Bugungi kunda o'zbek kinosi yangi izlanishlar va texnik imkoniyatlar davriga kirdi. Biroq, ekranlarda chiroyli tasvirlar ko'paysa-da, milliy kinoshunoslikda chuqur tahlil va nazariy asoslarga bo'lgan ehtiyoj har qachongidan ham yuqori. Shu ma'noda, birinchi o'zbek ayol kinoshunosi olimaning ilmiy merosi, xususan, uning "O'zbekistonda kino va badiiy madaniyat" monografiyasi hali ham o'z dolzarbligini yo'qotgani yo'q. U o'z asarida kinoni shunchaki ko'ngilochar vosita emas, balki "badiiy madaniyatning sintezi" sifatida talqin qiladi.

Hozirgi kunda biz "milliy kontent" yaratish haqida ko'p gapiramiz. Xanjara Nosirovnaning

S.Xodjayeva, S.Xaytmatova. X.Abulqosimova. "Oltin gepard" xalqaro kinofestivali press konfirensiyasida lavha (2012-yil).

³ Xaytmatova S.A. Shaxsiy xotiralaridan.

ushbu yondashuvi bugungi yosh rejissyorlar uchun muhim darsdir: haqiqiy milliy kino – bu faqat milliy liboslar emas, balki milliy ruh va falsafadir. Uning qarashlariga ko'ra, kinoshunos rejissyorni jazolovchi emas, balki uning ichki olamini tushunib, uni jamoatchilikka ochib beruvchi ko'prik bo'lishi kerak.

Bugungi kunda ham kinoshunoslarimiz orasida olimaga xos bo'lgan o'sha "professional fidoyilik" va yosh iste'dodlarni tushunish qobiliyati yetishmayotgandek tuyuladi. Olimaning tadqiqotlari bizni tanqid qilishda adolatli bo'lishga va yangilikdan qo'rqmaslikka o'rgatadi.

"Кино и художественная культура Узбекистана" monografiyasi o'zbek tiliga tarjima qilinishi shart. Chunki: o'zbek tilida professional kinoshunoslikka doir ilmiy adabiyotlar juda kam. Bu nazariy bo'shliqni to'ldirish lozim. Bundan tashqari, yangi avlod o'zbek kinosi qanday poydevorda qurilganini bilishi kerak.

Xanjara Nosirovna orzu qilgan va himoya qilgan o'zbek kinosi – bu nafaqat o'tmish, balki

biz intilayotgan yuksak san'atdir. Uning "Кино и художественная культура Узбекистана" asarini o'zbek tiliga o'girish va nashr etish, nafaqat olima ayol xotirasiga hurmat, balki milliy kinoshunosligimiz rivoji uchun tashlangan katta qadam bo'ladi.

Xanjara Abulqosimova o'zbek kinoshunosligi tarixida o'chmas iz qoldirdi. U nafaqat olima, balki milliy g'ururga ega bo'lgan, o'z millatining san'atini dunyoga tanitishni orzu qilgan fidoyi inson edi. Uning pokiza xotirasi hamkasblari, do'stlari va shogirdlarining qalbida abadiy yashaydi.

Olimaning ilmiy merosini asrab-avaylash, uning rus tilidagi asarlarini o'zbek tiliga o'girish va kelajak avlodga yetkazish – bugungi kinoshunoslarning sharaflari burchidir. Xanjara Abulqosimovaning nomi o'zbek kinosining har bir kadrida, har bir muvaffaqiyatida yashashda davom etadi. Bunday insonlar nafaqat o'z sohasining ustasi, balki yoshlar uchun haqiqiy ma'naviy ustoz hamdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xaymatova S. Kino tanqidi va tahlili: o'quv qo'llanma. – Toshkent: O'zDSMI, 2019. – 149 b.
2. Karimova N., Niyozova H. Xanjara Abulqosimova birinchi o'zbek kinoshunos ayol // Oyina.uz. – URL: <https://oyina.uz>
3. Абул-Касимова Х. Шухрат Аббасов. – Ташкент: Литератури и искусства им. Гафур Гуляма, 1982. – 117 с.
4. Абул-Касимова Х. Искусство кино Узбекистана. – Ташкент: Фан, 1968. – 286 с.
5. Абул-Касимова Х. Кино и художественная культура Узбекистана. – Тошкент: Фан, 1991. – 146 с.
6. Saidboyeva N. Kinoshunoslikda nazariy yondashuvlar va amaliy tajribaning uyg'unligi // "San'at va madaniyatda ilm-fan va amaliyot uyg'unligi" mavzusidagi yosh olimlar va magistrantlarning Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari to'plami. – Toshkent: O'zDSMI, 2025.
7. Hamkasblar va shogirdlarning shaxsiy xotiralari va mulohazalari.